

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

ЧЛЕНСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЕС: ДВАНАДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО

THE MEMBERSHIP OF BULGARIA IN THE EU: TWELVE YEARS LATER

**конференцията е посветена на 90 годишния юбилей
на проф. д.ик.н. Марин Петров**

25 октомври 2019 г., УНСС

**the conference has been dedicated to the 90-th anniversary
of prof. D.Sc. (Econ) Marin Petrov**

25 October 2019, UNWE

**ИЗДАТЕЛСКИ КОМПЛЕКС – УНСС
София, 2020 г.**

Редакционен съвет

Проф. д-р Димитър Хаджиниколов – УНСС
Проф. д-р Йорданка Статева – УНСС
Проф. д-р Мирко Трипуноски – FON University
Проф. д-р Душко Димитриевиќ – Institute of International Politics and Economics, Belgrade
Доц. д-р Миланка Славова – УНСС
Доц. д-р Иван Стойчев – УНСС
Доц. д-р Светла Бонева – УНСС
Доц. д-р Олег Лозанов – УНСС
Гл.ас. д-р Александър Христов – УНСС
Доц. д-р Доброслав Моллов – УНСС
Доц. д-р Силвана Йовческа – FON University
Доц. д-р Мая Трипуноска – FON University
Гл.ас. д-р Силвия Кирова – УНСС

Editorial Board

Prof. d-r Dimitar Hadjinikolov – UNWE
Prof. d-r Iordanka Stateva – UNWE
Prof. d-r Mirko Tripunoski – FON University
Prof. d-r Duško Dimitrijević – Institute of International Politics and Economics, Belgrade
Assoc. Prof. d-r Milanka Slavova – UNWE
Assoc. Prof. d-r Ivan Stoytchev – UNWE
Assoc. Prof. d-r Svetla Boneva – UNWE
Assoc. Prof. d-r Oleg Lozanov – UNWE
Assoc. Prof. d-r Alexander Hristov – UNWE
Assoc. Prof. d-r Dobroslav Mollov – UNWE
Assoc. Prof. d-r Silvana Jovcheska – FON University
Assoc. Prof. d-r Maia Tripunoska – FON University
Chief Assist. Prof. d-r Silvia Kirova – UNWE

Всички права са запазени! Не се разрешават копиране, възпроизвеждане и разпространение на книги или на части от тях по какъвто и да е начин без писменото разрешение на ИК – УНСС. Авторите носят пълна отговорност за оригиналността на произведението, както и за грешки, допуснати по тяхна вина.

© Колектив

© ИЗДАТЕЛСКИ КОМПЛЕКС – УНСС

Изп. директор: Веселин Ангелов, тел. 02 81 95 251
Зам. изп. директор: Стефан Власев, тел. 02 81 95 551
Гл. редактор: Тодорина Недева, тел. 02 81 95 564

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
1700 София, жк „Студентски град“

СЪВРЕМЕННИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ КАТО СИСТЕМА

*докторант Тодор Кондарев,
НБУ*

Резюме

Политическата и институционалната системи на Европейския Съюз са сложни системи, изградени на много нива – национално, регионално и европейско. Върху организацията и функционирането на ЕС оказват влияние множество фактори, а евроинституциите срещат непрекъснато предизвикателства и трябва да решават възникнали проблеми в условията на динамично развиващия се свят. От способността (капацитета) на институционалната система да взема своевременно и ефективно краткосрочни и дългосрочни решения по възникналите проблеми, зависи нормалното функциониране на Съюза и неговото бъдещо развитие, като уникална политическа и икономическа система на доброволно присъединили се страни. В настоящата статия сме направили опит да идентифицираме и класифицираме основните предизвикателства в настоящото развитие на ЕС и факторите – външни (глобални) и вътрешни за системата, както и тяхното комплексно въздействие и последици.

Ключови думи: Европейски съюз (ЕС), Система, Предизвикателства, Политическа система, Капацитет, Институции, Институционална система.

JEL classification: F, N.

CURRENT CHALLENGES FACING THE EUROPEAN UNION DEVELOPMENT AS A SYSTEM

Summary

The political and the institutional systems of the European Union (EC, the Union) are complicated system organized on many levels – regional, national and European. Many factors affect the organization and the functioning and the EC institutions face continuously in their work challenges and have to solve new arising problems in the current dynamic world. The normal work and the future development of EU as a unique political and economic organization of voluntarily joined European countries depends vastly on the institutional system abilities (capacity) to take on time efficient short-term and perspective decisions. We have tried in the present article to identify and to classify the most important challenges in the current development and the main factors – external (global) and internal, affecting the Union and as well as their complex effects and consequences.

Key words: European Union, EU, System, Challenges, Political System, Capacity, Institutions, Institutional System, Institutions.

JEL classification: F, N.

Като сложна система на много равнища, политическата система на Европейския Съюз (ЕС) е в постоянно движение и развитие, както и на адаптиране към променящите се условия в света. Съвременният свят се характеризира с голяма динамика в научно-технически аспект, глобални промени в областта на икономиката и пазарите, политическо прекрояване на политическите влияния, и разбира се, социални промени в обществата. Всекидневно европейските институции трябва да решават множество задачи в услуга на своите граждани и за постигане на желаните от Съюза цели. Способността, капацитета, на ЕС да намира адекватни решения за възникващите дисбаланси в системата са от изключително значение и оценката на капацитета на евроинституциите следва да се оценява, не само от моментните

резултати, но и в перспектива от гледна точка на целите на системата и ефекта от постигнатите резултати за обществото на европейските граждани.

Основните предизвикателства и проблеми пред развитието на ЕС, като система ще бъдат разгледани, като *глобални по характер (външни за Съюза) и вътрешно-организационни (вътрешни за Съюза) фактори*. От гледна точка на продължителността и значението за развитието на Съюза във времето, тези фактори могат да се разглеждат и като фактори с *краткосрочно, средносрочно и дългосрочно* влияние. Следва да подчертаем, че това деление е условно и действието на факторите почти винаги е комплексно, като отделните фактори са взаимосвързани и се преплитат в голяма степен. Тяхното съвременно идентифициране е от съществено значение за насоките на развитие на ЕС. Външните фактори предизвикват проявление вътре в системата, а вътрешните изменения и тенденции на развитие на Съюза, като система оказват своето влияние върху поведението и реакциите на ЕС към заобикалящата го среда в политически, икономически и обществен характер.

1. Външни за Съюза предизвикателства и фактори

Европейският Съюз и неговите държави-членки са част от глобалната световна система във всички аспекти – културни, икономически, политически и социални. Промените в света се отразяват върху европейското развитие, още повече, че и ЕС, и демократичната общност от държави-членки влияе върху тези промени. В групата на *глобалните предизвикателства* пред Съюза ще разгледаме най-значимите според нас условия и фактори, които определят световното развитие, и към които ЕС трябва адекватно да се адаптира.

1.1. Глобализиращите се пазари, промените в световните икономически центрове и мястото на ЕС в световната икономика и борбата за икономически растеж

ЕС си е извоювал име на глобална икономическа сила в света¹ с огромен човешки потенциал от 500 милиона души, с най-големия търговски пазар в света и с втората най-често използвана валута в света – еврото. ЕС е най-големия донор в световен мащаб на хуманитарна помощ и помощ за развитие – 56 %, (за сравнение САЩ е с 24% по този показател). ЕС е водеща сила в развитието на световната наука, култура и научните изследвания.

Развитието на света се определя, вече не само от все повече глобализиращите се пазари и производство на стоки и услуги, но глобализацията задълбочава връзките и зависимостите между държавите и народите в социален, културен и религиозен смисъл. Проблемите, свързани с представителността на ЕС, като световна сила, изискват по-адекватна и координирана обща международна политика на Съюза – в икономически, политически и социален аспект.

Същевременно се наблюдават и редица негативни тенденции на намаляване влиянието на ЕС в световен мащаб по почти всички икономически показатели и засилване позициите и влиянието на нови световни играчи, като Китай, Индия, Бразилия и Мексико. В перспектива, прогнозите са тази тенденция да се задълбочи в следващите 20-30 години.

1.2. Променящата се международна политическа обстановка и отношение на ЕС със световните сили

Глобализирането на света, негативните екологични промени и политическото и военно противопоставяне с тлеещи военни конфликти в редица точки на Земята, води до неизбеж-

---

¹ След излизането на Великобритания ЕС-27 се нарежда на второ място в света по БВП след САЩ – данни Евростат.

на взаимозависимост между държавите. Балансът между големите световни сили непрекъснато се променя и са необходими реални усилия за избягване на световна конфронтация и войни. Развитието на ЕС е част от световните промени, като придава на международната му политика ключово значение. В тази политика, основа за Съюза винаги са били, както защитата на човешките ценности и мира, така и интересите на Съюза, като общност от много и разнообразни държави. Координирането на политиката на отделните държави, с общите съюзни правила и принципи правят ЕС световен политически и икономически лидер. Поотделно, влиянието на отделните страни-членки би било далеч по-незначително, докато общите решения гарантират постигането на много по-добри резултати. Това е особено видно при взаимоотношенията с големите световни сили – САЩ, Русия, Китай, Япония и др., в политически и икономически аспект. Ето защо, запазвайки своята относителна самостоятелност и правомощия в тази област, отделните страни-членки се чувстват задължени да следват обща външна политика спрямо останалите държави по света.

1.3. Миграционен натиск, породен от военните конфликти и от външната икономическа миграция

Голямата мигрантска криза (2014-2016 г.) показва, че ЕС не е изградил работеща система за справяне с проблема на търсещите убежище от региони с военни конфликти, търсещите политическо убежище от тоталитарни режими и търсещите по-добри условия за живот и труд от бедни и гладуващи региони на света. Следва да отбележим, че проблемите породени от мигрантската криза послужиха, като катализатор за националистични прояви и движения в цяла Европа. За пример, през 2015 г. и 2016 г. в ЕС са пристигнали над 1 млн. човека, повечето от които бежанци от войната в Сирия. Около 90% от бежанците се прехвърлят през Средиземно море с голям риск за живота си, като използват услугите на трафиканти. Това наложи ЕС да създаде организация, за тяхното спасяване и по данни на ЕК, през 2015 г. и 2016 г. са спасени над 400 000 души, задържани са над 2 500 трафиканти и са спрени 375 плавателни съда.¹ Основните потърпевши се оказват държавите на средиземноморската граница на Съюза – Гърция, Италия, Испания. Тези цифри недвусмислено говорят за мащаба на проблема и показва, че нито една страна не е в състояние да се пребори с такъв проблем самостоятелно и е необходима спешна подкрепа и сътрудничество за избягване на хуманитарни кризи в ЕС и извън него. Основният поток от емигранти се насочва към богатата част на Съюза – страните от Шенгенското пространство и Евроната.

Остават нерешените проблеми с липсата на координиран контрол по външните граници на ЕС, както и липсата на съгласие по обща миграционна политика, която да разпредели тежестта на миграционния натиск.

1.4. Аспектите на отбраната и сигурността на ЕС и на европейските граждани в светлината на продължителните и нововъзникващи локални военни конфликти и тероризма

Нестабилната политическа обстановка по границите на ЕС, миграционният натиск и близките локални военни конфликти, налагат адекватна реакция от страна на Съюза, за изграждане на институционален капацитет за реагиране, в и извън рамките на НАТО.

От Втората Световна война до наши дни отбранителният капацитет на ЕС винаги е разглеждан през призмата на НАТО, където водеща е ролята на САЩ – с най-голям финансов принос за издръжка на Алианса. Политическата линия на президента Тръмп предвижда намаляване на финансираните разходи от САЩ за издръжката на Алианса и увеличаване

---

¹ Източник: ЕС и мигрантската криза, ЕК, юни 2017 г.

дела на всяка страна-членка до 2% от БВП. Макар и членове на НАТО, САЩ имат свои геополитически интереси и свободата да се договарят извън рамките на НАТО. Очевидно политическите реалности на 21-и век налагат преоценка на ролята на НАТО за гарантиране сигурността на Европа.

Все по-голямо значение за сигурността на ЕС придобива възможността за създаването на европейски сили за отбрана, които да допълват силите на НАТО. Идеята е лансирана в края на 2017 г. от президента на Франция Еманюел Макрон и по принцип е подкрепена на европейско равнище (т.е. от ЕК). Пряко основание за тази идея е оттеглянето на САЩ от ядрения договор с Русия относно ракетите със среден обсег на действие, като това поставя Европа в положението на заложник на двете ядрени свръх сили и евентуална арена на военни действия. В речта си Еманюел Макрон сочи и вероятните основни врагове, от които Европа следва да се страхува – Русия, Китай и дори САЩ.

Следва да отбележим, че тази идея се посреща предпазливо от доста от държавите-членки на Съюза. Разбирането, че военните въпроси са едни от основните елементи на суверенитета на националните държави е причина за скептичното отношение. Различен е и подходът в отделните страни за засилване военната мощ на Съюза. Държавите, граничещи с Русия, оценяват заплахата за сигурността си, като сериозен проблем и се стремят да го решат, чрез повишаване на военната си мощ. Останалите държави по една или друга причина отделят по-голямо внимание на използването на „мека“ сила, като преговори, дипломация, санкции и др. под., за преодоляването на конфликти и военно противопоставяне, и т.н.

Процесът на обсъждане на бъдещ Европейски съюз за сигурност и отбрана, чиято цел ще бъде координираното обединяване на силите на отделните страни по най-ефективен начин и с най-малко дублиращи се функции и разходи, особено по отношение на общи съпоструващи научни и технологични разработки и изследвания, продължава.

1.5. Революционните промени в развитието на науката и технологиите

Научните и технологичните новости буквално ежедневно променят условията на живот и производство в световен мащаб. Те действат, като един мощен катализатор за развитието на икономиката и обществата. Исторически, Европа винаги е била водеща сила в развитието на науката и технологиите. ЕС отчита необходимостта от допълнителни усилия, за да не загуби своята роля в световен мащаб.

Развитието на науката и технологиите изискват огромни финансови и човешки ресурси и тяхното целево изразходване. Гласуваните средства в бюджета на ЕС за развитие на науката и високо технологичните разработки в последните години, показва твърдата позиция на ЕП и Съвета, тази област да бъде приоритетна за Съюза. Като пример програма „Хоризонт 2020“ (период 2014 – 2020 г.) е с бюджет от 80 млрд. евро, а предложената за периода 2021 – 2027 г. програма „Хоризонт Европа“ достига 97.6 млрд. евро и заедно със средствата във фонд „Invest EU“ и програма „ЕВРОАТОМ“ бюджетът трябва да достигне до 100 млрд. евро за този период.

Същевременно очевидна е необходимостта инвестициите в науката и научните изследвания да станат още по-целенасочени и да обединяват усилията, както в национален, така в общоевропейски аспект. Координираната работа на екипи от различни страни по отделните научни направления, ще доведе до повишаване ефективността и обмяна на опит в изследователските среди, съчетано със специализация на отделните страни и избягване на дублиращи разходи.

2. Вътрешни за Съюза предизвикателства и сътресения

За нашия анализ е не по-малко важно, как европейските институции реагират на съществуващите по природа, както и на възникващите вътре в Съюза противоречия и проблеми. Поради специфичния начин на организация на политическата система на ЕС на множество нива, тя съществува благодарение на междуинституционалния баланс между отделните нива. По този начин съхранява и развива своята дейност, като намира компромисни решения за съществуващите по природа и възникващите проблеми. От намирането на адекватните решения зависи не само бъдещото развитие на Съюза, но и самото му съществуване. Ето защо ще обърнем внимание на реакциите на политическата и институционална система, по някои от най-значимите проблеми, които по наше мнение определят и ще определят в близките години състоянието на Съюза.

2.1. Наличие на съществени различия в общото социално-икономическо развитие на страните – членки на Съюза

Това е един от най-съществените и трудни проблеми за преодоляване, поради необходимостта от дългосрочен характер на решенията в процеса на консолидиране на Съюза. По своя характер това са същностни и структуроопределящи за Съюза проблеми, плод на дългогодишното развитие на отделните страни, при различни условия и специфики и от решаването им зависи хомогенността на Съюза. Тези различия в различна степен се отразяват в желанията, интересите и целите на отделните държави при формиране и прилагане на общата политика на Съюза.

По-големите и по-развити икономически държави (Германия, Франция, Холандия) държат първо и основно на общия пазар и са съгласни да правят по-големи вноски в бюджета на ЕС предвид факта, че голяма част от продукцията им е насочена към експорт и реализацията ѝ на европазара е от значение за икономическото им развитие. Франция, като голям селскостопански производител, освен това държи на евросредствата за селскостопански субсидии, които стабилизират производството ѝ. Същото важи и за Полша.

По-малко развитите в икономически аспект страни (от Централна и Източна Европа) поставят ударение на кохезията и държат на евросредствата за развитие на почти всички сфери на икономиката и обществения си живот, и особено, за развитието на инфраструктурата. От тази гледна точка всички усилия на тези страни са насочени към заделяне в бюджета на ЕС, на по-голям дял за фондовете за сближаване и проектите за развитие на инфраструктурата и енергетиката.

Опитите за налагане на общи стандарти в заплащането и социалната сигурност, трябва да бъдат насочени към приближаване на най-изостаналите страни към средното европейско равнище, без да се нарушават принципите на свободното движение на капитали, стоки и хора.

2.2. Различни визии на големите страни за развитието на Съюза и евроинтеграцията

Съществуват различия във визиите за развитие на Съюза между големите страни, наричани мотори на развитието на ЕС, за формата на управление на Съюза, за скоростта на евроинтеграцията и обхвата на европейските пълномощия. Доктрините за „повече Европа“ и/или „Европа на две скорости“ срещат в противовес по-умерените желанија за развитието на ЕС и поставят ударението върху развитие, основано на общия пазар, и съответно, на междудържавни споразумения в редица области.

2.3. Проблеми, възникващи при взаимоотношенията между институциите в политическата система на ЕС

Институционалната система по подобие на всяка една система се характеризира и от вътрешни противоречия, породени от различните роли, на нейните елементи и процеса на овластяване на институциите в общата дейност. В институционалната система на ЕС това е допълнително комплицирано, от нейната йерархия на множество нива. Те имат, своята специфика и също са обект на изследване.

Начинът на конструиране на политическата и на институционалната система на ЕС предполага *наличието на противоречия по различни въпроси между националните изпълнителни власти и европейските структури*. Това противопоставяне и доказване на отделните нива, са в основата на постигане на здравословен баланс и на развитието на Съюза, като цяло. Най-ясно това се вижда при определянето на бюджета, в който всяка страна търси да намери финансиране, за своите приоритетни области, а евроинституциите търсят в баланса на разпределение на бюджета постигане на общите за Съюза приоритети.

Противоречията могат и да бъдат изцяло политически обусловени и често те се появяват особено ясно в изборни периоди, в политическите борби на партиите или в периоди на натиск на опозицията или на гражданското общество. Националните избори (а и евроизборите не правят изключение) по принцип се извършват в условията на ширещ се популизъм, чрез който се привличат гласоподавателите към дадена партия и много често политическата реторика може да придобия и анти-европейски оттенък.

Зрелостта на всяка политическа или управленска система се оценява, по нейните възможности да решава възникващите от самата ѝ структура и дейност проблеми и спорове между отделните институции. В ЕС, като сложна политическа и институционална система съществуват и проблеми, породени *при взаимоотношенията между самите институции на европейско ниво*. „Кабинетните игри“ и споровете между европейските институции обикновено остават извън светлината на прожекторите. ЕС винаги съобщава официално несъгласията, но не винаги могат да се открият корените на тези несъответствия при един или друг въпрос.

Споровете по своя характер са два вида:

- От политическо естество, породено от разбираемото съперничество за повече власт или за признаване правото на определена власт между трите основни институции. Историята на развитие на Съюза и неговите институции е дълъг процес на подялба на „европейската власт“ и тя е в посока на намаляване правомощията на Съвета на ЕС в полза на Европейския парламент. Дълбоко зад тази борба стоят принципни въпроси, като правомощия в законотворческия процес, развитие на Съюза в глобален аспект и неговото представителство пред света;
- Спорове, произтичащи от взаимния контрол, който тези институции ще упражняват на базата на законови разпоредби в ежедневната работа при определяне и разпределение на бюджета на Съюза, изработването и обсъждането на проекти за нормативни документи и много други. Тези спорове са продиктувани от различната роля и правомощия, които отделните институции заемат и притежават в общата институционална система на ЕС;
- Спорове от различното третиране на дадени казуси, ситуации, мнения и решения. ЕС се крепи на баланси и компромиси при преодоляванията на различията на страните-членки и привличането на обществените посредници в процесите на управление. Тези спорове и борби са част от политическата борба във всяка една политическа система. В случай, че тези противопоставяния са по установените за системата правила, това е нормално и дори допринася за контрола на дейността на институциите, развитието на техния капацитет и развитието на цялата система най-накрая. Това е същността на демокрацията.

2.4. Демографски проблеми и проблеми с качество на работната сила и безработицата

Европа, като цяло има демографски проблеми от десетилетия, свързани с ниския (и дори отрицателен) прираст на населението в резултат на ниска раждаемост, застаряващо население и висока продължителност на живота. Почти всички страни изпитват нужда от работна сила и в количествен, и в качествен аспект, за да поддържат развиващата се икономика и постигнатия социален стандарт и качество на живот в обществото. Европейската обща карта, подобно на регионите в отделните държави, се характеризира с различна степен на социално-икономическо развитие, което поражда *вътрешна* за Общността трудова и социална миграция – от по-бедните страни/региони към по-богатите и уредени в социално отношение такива. Изследванията показват, че тези миграционни процеси решават в известна степен недостига на работна сила в приемащите страни, но се отчита и създаването на други нови проблеми и за двете страни в процеса. В по-добре функциониращите пазари на по-богатите западни страни трудовата миграция е средство за привличане на работна сила, с предлагания по-добър жизнен стандарт и решение на проблема с недостиг на работна ръка. Този процес създава успоредно с това обратен негативен ефект – регионите, излъчили трудовите емигранти, започват от своя страна да чувстват липса на трудови ресурси и при това съчетано със задълбочаваща се демографска криза. Същевременно, приемащите за работа вътрешни имигранти страни разбираемо започват да чувстват дефицит, в своите социални фондове (здравеопазване, образование, пенсионно осигуряване) и трябва да заделят все по-големи суми за заздравяване на социалните фондове. Това среща неодобрението на местните граждани, тъй като е свързано с по-големи данъчни тежести за работещите и задържане ръста на нарастване на пенсиите. Появява се един познат от години неприемлив феномен заедно с трудовата миграция да е видна миграция на трудоспособни хора, които искат да консумират социалните блага на по-високия жизнен стандарт, без да работят и допринасят за увеличаването на националния доход и постъпленията във обществените фондове. Тази „социална миграция“ действа демобилизиращо и на работещите граждани.

Вместо заключение

Първо, Институциите на ЕС, макар и непрекъснато подлагани на критика са гръбнака на политическата система на Съюза. Адекватното поддържане, на техния капацитет е от особена важност предвид вземането на решения, които се осъществяват в условията на неизградена държавна формация, на много нива в системата и при липса на ясно разграничение на трите вида власти в ЕС (законодателна, изпълнителна и съдебна). Институциите, с техния капацитет са призвани да изведат през редица (съществени или само козметични) реформи Съюза, към посрещане на днешните предизвикателства. Независимо дали в съответствие с приетите насоки ще се увеличава интеграцията или ще се увеличава тежестта на националните власти в политическата система на Съюза общата координация на усилията и насочването на развитието в правилна посока ще остане прерогатив на евроинституциите.

Второ, Политическата система на ЕС и институциите, като част от нея, със своя потенциал се намират в определено равновесие и балансът им се осигурява от взаимния контрол, който те налагат над дейността си. Всеки опит за структурни промени само в институциите не би бил ефективен, а може да доведе и до непредвидими последствия за системата. Тук не става дума за усъвършенстване на дейността с цел по-ефективно и резултатно използване на наличния капацитет, една повтаряща се и необходима дейност за всяка система. Необходимо е прецизен анализ и дебат за принципните положения в организацията на Съюза и

яснота и легитимност по стратегическите насоки на развитие, а оттам и в промяна на капацитета им.

Трето, Легитимността на Съюза в лицето на гражданите и на техните национални правителства е ключов фактор, оказващ влияние върху неговото управление. Развитие на ЕС, като цялостна система може да се реализира, само ако се преодолее евроскептицизма. Другото ще се възприема, като резултат на политически бюрократични борби и опити за запазване на нежеланото от гражданите статукво, породило необходимостта да се говори за реформи толкова остро. Очевидно, е че гражданите на Съюза не са доволни от капацитета на евроинституциите и неговото реализиране. Те оценяват работата на институциите по ефекта, който има резултата върху техния живот. Те не чувстват, че техните проблеми могат своевременно, ефикасно и ефективно да се решават. Каквото и реформиране на ЕС да започне ще е необходим подготвителен период и детайлна оценка на вероятните нежелани ефекти в преходния период. В този преходен период наред с организационните промени, следва да се постави фокус върху решаването и преодоляването с всички средства на съществуващия евроскептицизъм и от страна на националните власти, и от страна на гражданите на държавите. Иначе може да последва разпад („без сделка“, ако ползваме терминологията от „Брекзит“).

Литература

1. Кръстев, Иван, След Европа: За слабостта и силата на Европейския съюз, Обсидиан, С., 2017 г.
2. Чернева-Моллова, Д. Институционален баланс и междуинституционални отношения в Европейския съюз: Логика на развитие, София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2017 г.
3. Европейска комисия, Документ за размисъл, Относно социалното измерение на Европа, COM (2017) 206 на 26 април 2017 г.
4. Европейска комисия, Документ за размисъл, Относно извличането на ползите от глобализацията, COM (2017) 240 от 10 май 2017 г.
5. Европейска комисия, Документ за размисъл, Относно бъдещето на европейската отбрана, COM (2017) 315 от 7 юни 2017 г.
6. Европейска комисия, Бяла книга за бъдещето на Европа, COM (2017) 2025 от 1 март 2017 г., https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/bjala_kniga_za_bdeshteto_na_evropa_bg.pdf
7. https://ec.europa.eu/info/index_bg
8. <https://www.europarl.europa.eu/portal/bg>

**ЧЛЕНСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:
ДВАНАДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-КЪСНО**

Международна научна конференция

Колектив

Дизайн на корицата Кремена Коева
Предпечатна подготовка Теодора Маркова

Дадена за печат на 28.09.2020 г.
Формат 16/70/100. ПК 21,25. Тираж 50 бр.
ISBN 978-619-232-370-7

ИЗДАТЕЛСКИ КОМПЛЕКС – УНСС